¶Mirabilia Rome vrbis.

MUrus vrbis habet trecētas sexaginta et vnā turres. Propugnacula ſex milia ꝛ nonaginta. ꝛ. xxii miliaria porticularia. Incircuitu vero ſūt. xxii. exceptis transtiberim ꝛ ciuitate leonia: ꝛ porticu ſancti Petri: vbi ſūt xx. miliaria.

¶De portis infra vrbem.

POrte inclite ſunt hee. Porta capena que dicitur ſancti Pauli. Porta apia que ducit ad domine quo vadis. Porta latina vbi ſanctus Johannes fuit miſſus in oleo. Porta metioni vbi riuulus influit vrbem. Porta aſinaria inlaterano. Porta lauicana que maior eſt q̄ eſt iuxta ſanctam crucem in hieruſalem. Porta taurina vel tyburtina que dicit̄ ſancti Laurentij. Porta numētana que vadit ad ſanctā agnetem virginem. Porta ſalaria. que vadit verſus ſabinā. Porta pincina que eſt circa eccleſiā ſancti felicis. Porta flaminia que eſt circa eccleſiā ſancte Marie de populo. Porta colina que eſt cōtra templū Adriani ſupra pontem.

¶ De portis transtiberim.

¶ Porte transtijberim sunt tres. s. Porta septi-
miana vbi. v. laudes facte fuerũt Octauiano im
peratori. Porta aurea. s. sancti pãcracij. Porta
portuẽsis. ¶ In porticu scĩ Petri suntdue porte
. s. Porta castelli scĩ angeli. & Porta viridaria.

¶ De montibus infra vrbem.

¶ Mons Janiculus vbi ẽ scũs Petrus. Mons
Taurinus qui dicit̃ ianitarius. Mons aduẽti
nus: vbi est ecclesia sancte Sabine. Mons quiri
nalis: qꝛ ibi stabãt quirites vbi est ecclesia sãcti
Stephani que dicit̃ in celiomonte. Mons tor-
peia vel capitolium: vbi est palaciũ senatorum
Mons palatinus vbi est palaciũ maius Mons
Inquilinus super alios montes dicit̃: vbi est ba
silica sancte Marie maioris Mons vinalis vbi
est ecclesia sancte Agathe: vbi virgilius captus
fuit a Romanis qui visibiliter exiens a carcere
perrexit Neapolim.

¶ De pontibus vrbis.

Põtes sunt isti. Pons adriani vel iudeorꝝ. Pons
fabiani iuxta prefatũ pontem. Pons graciani.
Pons senatorꝝ. Pons theodosij. & Põs valẽtini

¶ Palacia imperatoꝝ sunt hec·

¶ Palaciū magnū in monte palatino· Palaciū senatuū ppē sanctū Sixtū· Palaciū Claudij: inter coliseū ⁊ sanctū Petrū ad vincula· Palaciuꝫ Constātini in laterano· Palaciū Romuli inter sanctā Mariā nouā ⁊ Cosmā: vbi sunt sex edes pietatis ⁊ cōcordie: vbi posuit Romulus suam statuā dicens: hec statua nō cadet donec virgo pariet: Et statim cū beata virgo peperit statua corruit palaciū Traiani: vbi ē colūna ·xx· passuū Palaciū Siluestri· Palaciū Antonij: vbi est alia colūna ·xxxiiij· passuū· Palaciū Nerōis: vbi est angulea sancti Petri. Palacium Octauiani ad sanctū Laurentiū in lucina·

¶ De arcubus triumphalibus·

¶ Arcus triūphales sunt hi · qui fiebant alicui impatori redeunti: sub quibus cū honore ducebatᷓ a senatoribus ⁊ eius victoria ad memoriaꝫ eoꝝ in arcu scalpebatᷓ · Arcus Theodosij Valētini ⁊ Gratiani imperatoriū ad sanctum Vitū· Arcus Constantini imperatoris iuxta coliseū· Arcus septē lucernaruꝫ Titi et Vespasioni: vbi est candelabrū Moijsi cū archa habens septem

brachia inpede turris calculatorie · Arcus Iu-
lij ⁊ senatoris ad sanctā Mariā nouam · Arcus
Octauiani impatoris ad sanctuz Laurentium
in lucina · Arcus Antonij ad columnā ·

¶ De arcubus nō triūphalibus ·

¶ Alij sunt arcus nō triumphales sed memori-
ales: vt est Arcus pietatis ante sanctā Mariaz
rotundā: vbi accidit quedaz historia de paupe
muliere: cui⁹ filius occisus erat a vicine sue fi-
lio que petijt ius sibi fieri ab impatore Traiāo
parato ire ad exercituz: qui se ius dixit facturū
in reditu · Que respondit: forsan domine nō re-
dibis · Qui statim fecit ibi cōsistoriū: ⁊ fecit ei
sm qd petierat · Iudicauitqꝫ iuuenē homicidā
moriturū: quē mulier pecijt sibi reddi p recōpē-
satione filij sui mortui · Quod ei factū ē ⁊ muli-
er fatebat̃ se plenum ius recipisse: et mulier di-
tata ab impatore recessit ·

¶ De termis ·

¶ Terme dicunt̃ palatia magna hn̄tia marias
criptas subterraneas inquibus tēpore hiemali
fiebat ignis maximus · Estiuo aūt tēpore reple-
bantur aquis: vt curia in supioribus ꝯmorans

magis delectaret: qd in termis Diocletioni et Mximiani ad huc videri pot. Terme lipiedis apud sanctuz Laurentiũ in palisperna Terme Domiciani tiberine sunt retro Mariã rotundã Terme alexãdrine vbi ẽ hospitale de termis.

De theatris

Theatra sunt ista. Theatrũ Titi ꝛ Vespasiani ad cathecũbã. Theatrũ Tarquini impator ad septisoli. Theatrũ Põpei ad scm̃ Laurentium in damaso: ꝛ est ibi theatrũ flamineũ.

De angulea sancti Petri

Ibi est memoria cesaris: vbi splẽdidus cinis in suo sarcofagio idem malo ereo requiescit: vt sicut eo viuente totus mũdus ei subiectus erat sic ipso mortuo oĩa corpa mortuoꝝ sibi subiacerent: vbi in giro mali scriptũ est. Cesar tantus erat quo null⁹ maior in orbe. Sz in modico nũc tã magnus claudit antro. intra scriptura stat cesaris alta colũa. Regia structura quãta nõ extat in aula. Si lapis est vnus qua fuit arte leuatus. Et si sunt plures dic vbi cõgeries.

De cimiterijs.

Cimiteriũ Calepodij ad scm̃ Pãcraciũ. Cimi-

teriū scē Agathe·Cimiteriū Viti ad portā colo niā sci Felicis Calixti ad cathecumbas ·Cimi teriū Concordiani foris portaȝ latinā scē·Agne tis:ꝛ alia ꝙplura cimiteria que in multis locis descendebant᷑ per tria miliaria : vbi sancti ab scondebantur·

¶ Loca vbi sancti passi sunt·

¶ Foris portē apiā fuit decolatus btūs Sixtus ppe dn̄e quo vadis:vbi fuit tēplū martis:ante ·s·nereū intus cauati ad scm̄ ·Gregorū domus Lucine:ꝛ ēibi velū aureū aqua saliua ·Ad scm̄ Anastasiū vbi decolatus fuit sāctus Paulus or tus Lucine:vbi est ecclesia sci pauli·et est ibi ꝑ pe amphibiatū:vbi est corda ī qua iactatū erat corp⁹ sci Sebastiani:q reuelauit corp⁹ suū luci ne dicēs: Inuenies corp⁹ meū pendēs in vico ꝑ pedes iuxta stratā que dicit᷑ via cornelij iuxta Girolū arcus Romanoꝝ:vbi btūs Siluester et Cōstantinus obligauerūt se ab īde:vbi fuit do mus tellur⁹ ante martē·Terme lāpadis vbi fu it assatus scūs Laurē·in palispna palaciū tibur tinū vbi deci⁹ꝛ valerian⁹ recesserūt ab·Laurē tio mortuo·Arc⁹ flāme⁹ ad pontē iudeoꝝ traus

tiberiz infra palaciū Neronis ⁊ tēplū apollinis qđ dr̄ scē petronelle añ ecclīaz sci Petri fuit vati canū: vbi vates. i. sacerdotes canebāt sua offi/cia Añ tēplū appollinis fuit castrū Nerōis vbi nūc ē ecclīa sci Andree. Infastigio pantheonis idest Marie rotūde fuit pinea erea deaurata q̄ nūc ē ante tēplū sci Petri: q̄ coopta erat tabulis ereis deauratis: ita q̄ a lōge videbat̄ q̄si mons aure⁹: cui⁹ pulchritudo ad huc partiz apparet.

De templis.

Ante palaciū Alexandri fuit tēplū Enee ⁊ pō/pei mire pulchritudinis. Monumētū ꝯo Pom/pei qđ dicit̄ marmoreū decenter ornatū. Fuit oraculū appollinis ⁊ ecclesia sci Uiti fuit secre/tariū Neronis Inpalatio antonij ē tēplū diui Adriani. Incampo mart⁹ fuit templū Martis. In quo eligebant̄ consules. iiij. kal. Iulij. ⁊ mo/rabant̄ vsq₃ ad kal. Januarij. In hoc tēplo po/nebant Romani rostra nauiū vt essent specula oīm gentiū. Iuxta pantheon erat templū Mi/nerue. Apud Ciriacum erat templum veste. In calcari est templū Ueneris. Monasteriuz Rose fuit castellū Iunonis

¶De capitolio.

¶Capitoliũ dicit̃ qđ erat caput totius mundi
inquo consules ⁊ senatores morabant̃ ad con/
sulendũ vrbez:cui⁹ facies cooperta erat muris
altis ⁊ aureis vitro ⁊ auro vndiq; coopertus.
Infra capitoliũ fuit palacium pro magna par
te aureũ:lapidibus preciosis ornatum qđ dice/
batur valere tertiã partez mundi:in quo tot sta
tue erant imaginum quot sunt mundi prouin/
cie. Et habebat quelibet imago tintinabulũ:in
collo per artẽ mathematicã dispositũ:vt quan/
do aliqua regio.po.Ro.rebellis efficeretur:sta/
tim hui⁹ ꝓuincie imago vertebat dorsum ima/
gini vrbis Ro que maior erat super alias tanq̃
dña:⁊ tintinabulum qđ habebat in collo sona/
bat:Tunc custodes capitolij dicebant id sena/
tui. Statimq; mittebant legiones militũ ad ex
pugnãdũ prouinciã. Erãt in capitolio plura tẽ
pla. Sup arcũ erat templũ cesaris ⁊ veste vbi se
natores ponebãt Juliuz cesarez in cathedra. vi
marcij. Et ex parte capitolij erat tẽplũ Junõis.
Juxta forũ publicũ erat templum. Herculis in
tarpeio ⁊ Achillis vbi interfectus est Julius ce

far a senatu in loco vbi est ecclesia Ara celi. Et
fuerunt templa simul iuncta. Palaciũ Phebi et
Carmetis: vbi Octauianus vidit visionẽ suam
in celo Iuxta. caneparium est templũ Iani: qui
erat custos capitolij.

¶De equis marmoreis

¶Equi ꝛ hoĩes nudi signant ꝙ tpe imperatoris
Tiberij fuerũt duo philosophi iuuenes. s. Pra-
xiteles ꝛ Phitias. q dixerũt se esse tãte sapiẽtie
vt qd imperator illis absentib⁹ in camera sua di-
ceret: ipsi referrẽt de vbo ad vbũ qđ fecerunt
vt dixerũt: ꝛ nõ inde pecuniã pecierũt sꝫ memo-
riã sempiternã: ita ꝙ p̃bi haberẽt duos equos
marmoreos calcãtes terrã: qui signãt p̃ncipes
huius seculi quia nudi sũt circa equos signat ꝙ
altis ꝛ extẽsis brachijs ꝛ replicatis digitis: nar-
rabãt q̃ futura erãt: vt sicut nudi sunt: ita scia
hui⁹ mundi in mẽtibus eoꝝ nuda ꝛ apta erat

¶De rustico sedẽte super equũ.

¶Ad lateranum est equus ereus ꝛ deauratus:
qui dicit̃ caballus Constantini: sed non est sic
Nã qui volũt scire verũ hoc plegãt. Tpe ꝯsulũ
ꝛ Senatoꝝ quidã. rex potẽtissimus ex orientis

partibus · Romã venit: multa strage Ro· ppl'm
affligens: tũc qu idam rusticus armiger magne
fortitudinis: vi rtutis: ⁊ prudẽtie: dicit cõsulis
⁊ senatoribus: Aũquid si esset aliquis liberans
vos de tribulatiõe ista qd a senatu recipe mere
ret· Rñderũt quicquid peteret obtineret · Qui
ait illis: date mihi ·xxx· talenta auri: et insuper
memoriã fieri sempiternã: et qd equũ ereũ sta/
turam meam desuper facietis: ⁊ ab illis vos in
breui liberabo· Qui dixerunt se omĩa facturos
Jlle vero ait· Media nocte surgetis: et omnes
estote armati bene·: ⁊ stetis infra muros in spe
lunca: ⁊ quicquid vobis dixero facietis · Et re/
sponderũt faciem⁹ · Rusticus ṽo ascendit equũ
suũ maximũ sine sella: tollensq; falcez exiuit fo/
ras tanq̃ v ellet colligere herbas· viditq; reges
venientẽ ad arborem pro necessarijs suis: super
quã arborẽ quedam cucumagia sedebat dulci/
ter q; canebat· Rustic⁹ hoc audiẽs accesset ppi
us: ⁊ socij regis putãtes rusticũ de suis esse cla
mare sic ceperũt: rustice nõ tãges regẽ: q: si teti
geris suspenderis · Rusticus vero spertis corũ
minis: per fortitudinẽ regem parue stature cũ/

to arripuit: ꝛ cū subleuās posuit corā se super equū: ꝛ fugit ad vrbem velociter :clamās voce magna ad hoīes vrbis in cauernis laticantes: Exite foras interficite exercitū regis: quoniā ipsum corā me nūc teneo captum. Qui exeuntes ad vocē eius multos occiderunt: ꝛ alii in fugam versi sunt. Romani habito triūpho soluerunt ei aurum quod pecierat: ꝛ fecerunt memoriā eius ꝛ in presentatione stature sue quā posuerūt corā palatio Lateranensi vnum equum ereum ꝛ deauratum: et staturam ipsius desuper sedentem deauratam: extensa manu dextera: cū qua regem ceperat et super caput equi quōdam cucumagiam posuerunt. ad cuius cantum victoriam habuerunt. ipsam staturam regis que parua erat retro ligatā manibus sub equo memorato collocauerunt.

¶ De coliseo.

¶ Coliseū fuit tēplū solis mire magnitudinis ꝛ pulchritudinis: diuersis cauernis adaptatū: ꝛ coopertum erat celo ereo et deaurato vbi tonitrua: fulgura: ꝛ choruscationes fiebant: ꝛ pluuie mittebant̄ per fistulas plumbeas: ꝛ erāt ibi

signa supercelestia: ꝛ pluuere cū sole ꝛ luna: quadrigis vehi videbant̄. Jnmedio sedebat dn̄s phebus deus solis. qui pedes ad terrā verrebat ꝛ caput eius celū tāgebat: qui palmā in manu sua tenebat: designās ꝙ Roma totuȝ mundum regebat Post xp̄o multū tp̄is spaciū btūs Siluester iussit templū destrui: ꝛ etiam alia ꝗ̄plura ne peregrini venirēt Romaȝ ꝓpter edificia antiqua ꝛ deoꝝ famam: ꝛ non ꝓpter ecclesiaȝ sanctoꝝ transirēt multimoda deuotiōe. Caput xp̄o ꝛ manus p̄dicti idoli cum pomo ad palaciuȝ in laterano fecit poni in memorīā q̄ palma et caput Samsonis falso vocant̄ a vulgo. Palacium prefatum erat templū Turbi per qd̓ intrabant ꝛ p̄fata simulatio in querimonia fundebāt tempore consultum ꝛ senatoꝝ orationes.

De sancta Maria rotunda.

Agrippa prefatus subiugauit Ro. se. sclauos ꝛ Saxones occidere fecit ꝛ iussit. iiij. legiones: In eius reuocatione tintinabulū statue p̄sidis que erat in templo Jouis et Minerue sonabat: qꝛ vniuscuiusꝗ regni totꝰ orbis statua erat in templo illo posita: cum tintinabulo ad collum

qn̄ sonabat regnum id cognoscebant̄ rebelles. Qui⁹ aūt statue p̄sidis tintinabulū audiēs sacerdos qui erat in spelunca in ebdomada illa: nūciabat sacerdotibus. Senatores aūt legionē hanc prefato Agrippa iniunxerunt: vt iret ad Persas subiugando: qui cīno rennuēs ⁊ dicēs se nō posse pati tātū laborē. tandē victus petijt consilium trium dierū: infra quos quadam nocte ex nimio cogitatu fatigatus obdormiuit: et apparuit ei quedā femina q̄ ait. Agrippa quid cogitas: in magno es cogitatu: consolare ⁊ promitte mihi templū quale ostendam tibi ⁊ dicā tibi qūo eris victurus. Qui dixit. faciā dn̄a. Illa ostendit ei in visione templū rotundum ad modū pantheon. Ille vero dixit: dn̄a que es tu Que respondit. Ego sum Cibelles mater deoꝝ fac mihi libamina ⁊ Neptuno qui est de⁹ maris ad honorē meū: quia tecū erim⁹. ⁊ vinces oēs rebelles. Agrippa vero surgēs hec recitauit senatui: ⁊ ciuitates acquieuerūt verbis suis igit̄ cū magno apparatu nauiū et .v. legiones militum venit ad Persas ⁊ eos debellauit: et posuit sub tributo senatui Ro. annuatim ⁊ rediēs Romaꝫ

fecit templū fieri qđ promiserat ⁊ dedicauit ad honorē Cibellis mr̄is deoꝝ: ⁊ imposuit huic nomen pantheon ⁊ fecit statuā Cibellis de auratā: quā posuit in fastigio pantheon sup foramē ⁊ cooperuit eā mirifico tegumento ereo ⁊ deaurato. Poste vo multū tpis btūs bonifacius papa videns id templū tam terribiliter dedicatū ad honorē Cibellis anteꝙ̄ xp̄iani perturbarēt aliquotiēs a demonibus: accessit ad impatorē xp̄ianū rogans eū hoc templū sibi tradi. qđ imperator eidē libēter cōcessit. papa vo cū R. po. j. kal. Nouēbris dedicauit idē ⁊ statuit. vt ex illo die Ro. po. cū Ro. pōti ibi cōuenirēt ⁊ papa missam celebraret: ⁊ ppl'us cōicaret sicut in die natalis dn̄i ⁊ eodē die per vniuersuz orbē festū btē virginis Marie ⁊ oīm scōꝝ celebrarēt.

¶ De Octauiano imperatore.

¶ Post vo multū tpis senatores vidētes Octauianū tante pulchritudinis ⁊ prosperitatis ⁊ ꝙ totū tributariū fecerat dixerūt: volum⁹ te adorare: quia diuinitas in te est. si hoc nō esset nō emergerentur tibi prospera. Qui renuens inducias postulauit: ⁊ ad se Sibillam tiburtinaz

vocari fecit. Cui qd senatores dixerũt recitauit
⁊ ꝙ spaciũ triũ dieꝝ petijt vt sibi consulere : in
quibus artũ ieiuniũ operata est. Post tres di-
es respondit impatori: sit iudicij signũ tellꝰ su
dore madescit de celo rex venit ꝑ secula futurꝰ
illico Postq̃ꝫ dixisset hoc: celũ apertũ est: ⁊ splẽ
dor maximus irruit super eũ. viditq; in celo vir-
ginẽ pulcherrimã ⁊ pueꝝ in brachijs tenentem
super altare dei: q̃ð miraret̃ valde. Audivit vo
cem dicentẽ. Hec ara est filij dei. Qui statim ꝓ
cidit interrã ⁊ adorauit xp̃m venturꝝ: qd recita
uit senatoribꝰ: de quo mirati sunt valde. Ee fu-
it hec visio in camera imperatoris : vbi nũc est
ecclesia sancte Marie in capitolio. Et ideo vo-
catur sancta Maria ara celi ⁊ est ecclesia fratrũ
minorum.

¶ Finis.

CB 1002202287